

ULUSAL MADENCİLİK POLİTİKASI İÇİN TEMEL İLKELER VE ÜLKEMİZ MADENCİLİK SEKTÖRÜNÜN GELİŞMESİNE YÖNELİK TEMEL İLKELER

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Maden Mühendisleri Odası; insanı, insan emeğini, işçi sağlığı ve iş güvenliğini merkeze koymakla birlikte, bir yandan madencilik faaliyetlerinde kamunun etkin gözetim ve denetimini savunurken diğer yandan söz konusu faaliyetlerde çevre ve ekosistemlerin korunması ile yöre halkının rızasının alınmasını da gözetmektedir. Temel olarak özellikle uç ürün elde edilmesine yönelik ülke sanayisinin hammadde ihtiyacının karşılanmasını, ekonomik kalkınmayı, yoksulluğun azaltılmasını ve gelir dağılımının düzeltilmesini amaçlayan, planlı ve programlı bir “Ulusal Madencilik Politikası” oluşturmanın gerek toplum yararı gerekse madencilik sektörünün gelişimi bakımından son derece büyük önem taşıdığı görülmektedir.

Bu çerçevede, TMMOB Maden Mühendisleri Odası olarak Ulusal Madencilik Politikası’nın geliştirilmesine yönelik savunduğumuz temel ilkeler aşağıda sıralanmaktadır:

a) Her tür ekonomik faaliyette olduğu gibi madencilik faaliyetlerinde de amaç, madenlerin toplumsal çıkar gözetilerek üretilmesi, insanın refahı ve mutluluğunun sağlanmasıdır. İnsan onuruna ve emeğine saygı, madencilik faaliyetlerinin planlanmasında ve uygulanmasında hareket noktası olmalıdır. Kamu yararı öncelikli olarak göz önünde tutulmalıdır.

b) Madencilik sektörünün geliştirilmesine yönelik oluşturulacak tüm amaç, hedef ve uygulamalar, her şeyden önce bilimsel ve teknik temeller üzerinde geliştirilmelidir. Mühendislik tekniği ve bilimsel bilgi ile desteklenmeyen madencilik faaliyetlerinden uzak durulmalıdır.

c) Madencilik sektörünün tüm alt sektörlerinde özellikle uç ürün üretimine yönelik ülke ihtiyaçlarını karşılamak için üretim artırılmalıdır. Söz konusu üretimin hedefi dış satım değil, ülke sanayi sektörleri olmalıdır. Madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki kritik önemi, fazla miktarlarda üretim yapılarak yurt dışına satıştan döviz elde edilmesinde değil; yerli sanayiye düşük maliyetli ve kaliteli girdi sağlanmasındadır. Bu çerçevede, madencilik sektörünün planlanmasında ülke sanayi sektörleri ile uyumu ve bütünleşmesi ön planda tutulmalıdır.

d) Enerji talebini karşılama konusunda dışa bağımlı durumda bulunan ülkemizin ihtiyaç duyduğu enerjinin yerli maden kaynaklarımızdan karşılanması öncelikli hedef olmalıdır. Sanayinin ihtiyaç duyduğu enerjinin üretilmesi ve bu enerjinin sürekli ve güvenilir olması bakımından yerli maden kaynaklarımızın kullanılması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Elektrik enerjisi arz-talep dengesinin sorunsuz sürdürülebilmesi için ulusal maden kaynaklarımıza öncelik veren bilimsel ve toplumcu bir enerji politikası zaman kaybedilmeden oluşturulmalıdır.

e) Maden aramaları uzun yıllardır ihmal edilmiş, “yıllık 1 milyon metrenin üzerinde karotlu sondaj” gibi sadece metraj hedefi üzerinden plansız ve programsız bir şekilde sürdürülmüştür. Aramalarla ilgili etkin yasal ve yönetsel yapıların hızla tesis edilmesi, çağdaş teknolojilerin kullanıldığı arama faaliyetlerinin, kamu denetiminde ve mutlaka rasyonel bir stratejik plan çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir.

f) Madencilik sektöründe, aramadan uç ürüne kadar her aşamada ileri teknoloji kullanımı amaçlanmalıdır. Üretim ve kaynak performansının iyileştirilmesine ve yeni ürünlerin elde

edilmesine yönelik olarak gelişen teknolojilerin kullanımı, bu sektörün ülke kalkınmasına katkısı bakımından kritik önemdedir. Bu nedenle sektörde yüksek teknoloji kullanımına ve üretilmesine yönelik araştırma-geliştirme çalışmalarına öncelik verilmelidir. İleri üretim teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanımı; daha temiz, daha etkin madencilik süreç ve ürünlerinin temini bakımından ön koşuldur.

g) Gelişmiş teknoloji kullanımı ve yeni madencilik teknolojilerinin geliştirilmesi, madencilik sektörüne önemli katkılar sağlayacak yeni fırsatlar yaratacaktır. Bu çerçevede, söz konusu teknolojilere uyum sağlayacak ve bunları kullanabilecek iyi eğitilmiş iş gücünün geliştirilmesi önemlidir. Sektörde teknik eleman istihdamının hızla artırılması, genel verimliliğin yükseltilmesi bakımından son derece önemlidir. Madencilik faaliyetlerinin her aşamasında en az bir maden mühendisinin varlığı zorunlu olmalıdır. Madencilik sektöründeki eğitim ve öğretim konusu yeniden ele alınarak; maden ve cevher hazırlama eğitimi bilimsel, teknik, özerk ve ücretsiz olacak şekilde tasarlanmalıdır.

h) Ülke madencilik sektörünün en önemli darboğazlarından biri, gerek kamu gerekse özel kuruluşlardaki yönetsel yapıların verimsizliği ve liyakatsizliktir. Bu yapıların verimliliğine yönelik çalışmalar, madencilik sektörünün gelişimi bakımından son derece önemlidir. Söz konusu yapılarda liyakat, hesap verebilirlik ve şeffaflık mutlaka sağlanmalıdır.

i) Madencilik Sektöründe pazar araştırması kavramı yeterince gelişmemiştir. Bu konu kapsamlı bir çerçevede yeniden ele alınmalı; gerek mevcut gerekse gelişen pazarlar yakından takip edilerek değişikliklere uygun Ar-Ge ve geliştirme çalışmaları yapılarak stratejiler belirlenmelidir.

j) Çevre ve doğal yaşam faktörü göz ardı edilerek madencilik faaliyetlerinin yürütülmesi, içinde bulunduğumuz yüzyılda mümkün değildir. Diğer taraftan ülkemiz madencilik faaliyetlerinde de bir dayatma haline gelen “ya madencilik ya çevre” ikilemi ülkelerin kalkınmalarında bir karşılık bulamamaktadır. Madenciliğin çevreye etkilerini yadsımak mümkün değildir. Ancak madencilik sektöründe çevre dostu teknoloji ve yöntemlerin kullanılması, madencilik süreçlerinde ya da sonrasında çevrenin korunmasına veya yenilenmesine, sahaların rehabilitasyonuna yönelik önlemlerin alınması, madencilik sektörün gelişimini engellemeyecek; aksine genel anlamda madencilik sektörün gelişimine katkı sağlayacaktır.

k) Madencilik sektöründe toplumu eğitme ve bilgilendirme gereksinimi hızla artmıştır. Madencilik sektörünün ülke kalkınması ve toplumların gelişmesindeki önemi konusunda kamuoyu bilgilendirilmelidir. Toplumun, madencilik faaliyetlerinin ülke ekonomisi için gerekliliği ve önemi hakkında bilinçlendirilmesi, madencilik sektörün gelişmesine katkılar sağlayacaktır.

l) Madencilik sektörünün her alanında şeffaflık sağlanmalıdır. Sektörde bilgi akışı güvence altına alınmalı, madencilik faaliyetlerinin etkileri denetim, ölçme-değerlendirme vb. hakkında toplumun her kesimi bilgilendirilmelidir.

m) Yerel halkın onayını almamış hiçbir ekonomik girişimin ülkeye yarar getirmesi beklenemez. Madencilik sektörüne ilişkin alınacak kararlarda ilgili yöre halkının da katılımının sağlanacağı mekanizmalar geliştirilmelidir.

n) Toplumsal, ekonomik ve çevresel bakımdan sürdürülebilir bir madencilik sektörünün gelişimi; devletin, sektörde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların, demokratik kitle

örgütlerinin ve sivil toplum örgütlerinin yapıcı iş birliği ile mümkündür. Söz konusu tarafların doğrudan katılımları olmaksızın hazırlanacak herhangi bir madencilik düzenlemesinin, planının ya da plan uygulamasının başarılı olması mümkün görülmemektedir.

o) Stratejik ve kritik madenler; ülkemizin sanayileşmesi, enerji arz güvenliği, teknolojik gelişimi, savunma sanayisi, tarımsal üretimi ve yeşil dönüşüm süreçleri bakımından yaşamsal öneme sahip kaynaklar olarak değerlendirilmelidir. Bu madenlere ilişkin politikalar, kısa vadeli piyasa beklentileri ya da ham madde ihracatına dayalı gelir anlayışıyla değil; kamu yararı, ulusal kalkınma, yerli sanayinin güçlendirilmesi ve dışa bağımlılığın azaltılması hedefleri doğrultusunda ele alınmalıdır.

Stratejik ve kritik madenlerin aranması, işletilmesi, zenginleştirilmesi, işlenmesi ve nihai ürüne dönüştürülmesi süreçleri bilimsel ve teknik esaslara dayalı olarak, kamu eliyle planlanmalı ve işletilmesi sağlanmalıdır. Bu süreçler; madencilik, sanayi, enerji, teknoloji ve Ar-Ge politikalarıyla bütünleşik biçimde ele alınmalı; ülke kaynaklarının planlı, verimli, çevreyle uyumlu ve toplum yararına kullanılmasını esas alan bir anlayışla yürütülmelidir.